

## สรุปเสวนา “ บทบาทของครอบครัวและชุมชนกับการดูแลผู้มีปัญหาการเสพติด ”

นายแพทย์คำนวณ อึ้งชูศักดิ์

วันเสาร์ที่ 7 กันยายน ชมรมเวชบุคคลคาทอลิกแห่งประเทศไทย ได้จัดเสวนาเรื่องการดูแลผู้มีปัญหาการเสพติด นับเป็นการเสวนาครั้งที่ 8 โดยมีวิทยากรรวมสามท่าน ได้แก่ ผศ.น.พ. สรวิต วิทยนิษฐพงษ์ คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ ดร. ดาลัด ศรีศุภภัค มหาวิทยาลัย Walden USA และ บาทหลวงสถิตย์ ศรีวันชัย ผู้อำนวยการสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ศูนย์เกิดใหม่ (ชาย) อ.จอมบึง จ.ราชบุรี มาร่วมแบ่งปัน สำหรับบันทึกการเสวนาสามารถดูได้จาก FB Live : ชมรมเวชบุคคลคาทอลิกแห่งประเทศไทย โดยสรุปมีสาระสำคัญคือ

๑) สิ่งที่ทำให้เกิดการเสพติดมีทั้งที่เป็นยาที่ใช้ทางการแพทย์ เป็นสารที่ใช้บริโภค หรือเป็นเกมส์ รวมถึงการเล่นพนัน ฯลฯ โดยปกติในสมองของมนุษย์มีกลไกที่ทำให้เกิดความรื่นรมย์รู้สึกสุข โดยสมองจะหลั่งสารเคมีบางอย่างออกมาหากได้รับการกระตุ้น กลไกที่ทำงานโดยธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ แต่หากกระตุ้นกลไกเหล่านี้ผิดวิธีหรือมากเกินไปจะเกิดสถานะที่เรียกว่า “สมองเสพติด” เช่น การใช้บุหรี่ สุรา ยาเสพติด จะเกิดมีความต้องการที่มากขึ้นเรื่อยๆ ใช้ปริมาณเพิ่มขึ้น และเพิ่มความถี่การใช้ขึ้นเรื่อยๆ จนเป็นอันตรายต่อสุขภาพกาย ใจ สังคม การเสวนาในวันนี้เน้นสารเสพติดที่ออกฤทธิ์โดยตรงต่อสมอง และระบบประสาท (กต กระตุ้น หรือหลอน) ที่ผิดกฎหมายเช่นยาบ้า ตามสถิติมีผู้ใช้ผู้เสพ และ ผู้ติด จำนวนหลักแสนคน นับเป็นปัญหาสำคัญที่สังคมไทยเผชิญอยู่

๒) วงจรธรรมชาติของการเสพติด เริ่มจากการเป็นผู้ใช้เป็นครั้งแรกๆ จากการถูกชักชวนกลายเป็นผู้เสพ (ใช้มากขึ้น ถิ่นขึ้น) และเป็นผู้ติด ใช้จนเกิดผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ หน้าที่การงาน ความสัมพันธ์กับผู้อื่น และไม่สามารถหยุดใช้ได้ หรือแม้จะหยุดได้ แต่บางครั้งก็หวนกลับไปเสพใหม่ ติดใหม่ ตามข้อมูลวิทยาศาสตร์ หากสมองของเยาวชนจนอายุยี่สิบห้าปีได้รับสารเสพติด จะเกิดความเสียหาย และก่อให้เกิดการเสพติดได้ง่าย ดังนั้น เรื่องสารเสพติดไม่ว่าจะเป็นบุหรี่ สุรา ยาบ้า ฯลฯ ควรให้ความรู้ที่ถูกต้อง ไม่ควรให้เด็กทดลอง หลายประเทศรวมทั้งของไทยกำหนดไม่ให้ขายสุรายาสูบแก่เด็ก แม้จะยังไม่มียบหลงโทษผู้ชักชวนหรือหยาบยื่นให้

๓) ครอบครัวและโรงเรียนเป็นจุดสำคัญที่จะช่วยกันเฝ้าระวังไม่ให้เยาวชนเข้าสู่วงจรการใช้ การเสพ เพื่อป้องกันการติดตั้งแต่ต้นทาง พ่อแม่ควรมีเวลาและเฝ้าสังเกตพฤติกรรมที่อาจสื่อว่าลูกอาจเข้าสู่วงจรนี้ เช่น ใช้เงินมากขึ้น การไม่ได้กลับบ้านตรงเวลาตามข้อตกลง การแยกตัว ผลการเรียนที่แย่งลง การไปเที่ยวสถานบันเทิงและการคบเพื่อน หากพบปัญหาเร็วก็จะสามารถแก้ไขได้เร็ว โดยไม่ควรทำโทษ ปัญหาสำคัญคือพ่อแม่ไม่ได้มีเวลาอยู่กับลูกๆ จึงไม่รู้การเปลี่ยนแปลง เราจึงพบเห็นเด็กจำนวนไม่น้อยที่มาจาก

ครอบครัวฐานะดีแต่มีปัญหาการเสพติด อันเนื่องมาจากการขาดความอบอุ่น การรู้สึกโดดเดี่ยว การมีความเครียดที่ไม่สามารถปรึกษาคนในครอบครัว และการถูกเพื่อนชักชวนโดยอ้างว่าไม่เป็นไรรอดทดลองครั้งเดียว

๔) เมื่อพบว่ามีการใช้สารเสพติด ควรให้บุคลากรทางการแพทย์ได้ตรวจคัดกรองเพื่อจำแนกว่า ความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับ การใช้ การเสพ การติด ซึ่งมีข้อคำถามเรื่องความถี่การใช้ ปริมาณ การใช้ อาการทางกายหรือทางประสาท ผลกระทบการเสพต่อหน้าที่การงานและความสัมพันธ์ต่างๆ หากเป็นกลุ่มที่เพิ่งเริ่มและไม่มีผลทางกายทางจิต สามารถให้การรักษาแบบผู้ป่วยนอกโดยการปรับทัศนคติและความคิด ใช้เวลาสองหรือสามเดือน และติดตามว่ามีการใช้อีกหรือไม่ โดยการตรวจปัสสาวะต่ออีกหนึ่งปี แต่หากอยู่ในระดับที่เสพติดและมีอาการทางระบบประสาทเช่นมีอาการหลอน ซึมเศร้า จำเป็นต้องรับไว้รักษาเพื่อทำการถอนพิษและดูแลรักษาโรคร่วมอื่นๆ จนอาการคงที่แล้วจึงให้เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพ ซึ่งในปัจจุบันพบว่า การมีชุมชนฟื้นฟูใกล้บ้านหรือในสถานที่เฉพาะ เพื่อการนี้เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ เพราะหากให้กลับไปอยู่ในครอบครัวหรือชุมชนเดิมก็อาจมีโอกาสมพบกับสารเสพติดและมีโอกาสกลับไปติดซ้ำ เดิมการอยู่ในชุมชนฟื้นฟูสมรรถภาพอาจใช้เวลานาน เป็นปีหรือปีครึ่ง แต่ตอนหลังมีการปรับมาตรฐานการดูแลด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถลดเวลาลงมาเหลือครึ่งถึงหนึ่งปี

๕) แม้ชุมชนฟื้นฟูสมรรถภาพจะมีความจำเป็น ในการรองรับผู้เสพติดที่มีปัญหารุนแรง แต่ก็ยังมีน้อย เพราะต้องการผู้เชี่ยวชาญหลายแขนงทำงานร่วมกัน เช่นแพทย์ที่ดูแลเรื่องอาการทางกายและโรคร่วม นักจิตวิทยาที่จะช่วยปรับทัศนคติ นักพฤติกรรมบำบัด ที่จะปรับพฤติกรรมการดูแลตนเองและหน้าที่การงาน นักการศึกษาที่จะช่วยให้การเรียนของเยาวชนไม่สะดุด นักบริหารที่ประสานกับครอบครัวและชุมชน ดังนั้น สังคมจึงควรช่วยกันสนับสนุนหน่วยงานที่ทำงานด้านการบำบัดฟื้นฟูสภาพผู้มีปัญหาการเสพติด ขณะนี้ศูนย์เกิดใหม่ที่จอมบึงดำเนินการโดยคณะสงฆ์คาทอลิก รับผู้มีปัญหาการเสพติดชายประมาณ 100 คน สามารถติดต่อขอทราบรายละเอียดได้ทางโทรศัพท์ หมายเลข 032 261 040 และยังมีศูนย์เกิดใหม่ (หญิง) ที่อำเภอบางคล้า โดยคณะนักบวชหญิง

โปรแกรมฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติด ครั้งที่ 8 โดยกรมราชทัณฑ์และกรมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย

“โปรดช่วยข้าพเจ้าไม่ให้มีการมัจจุ” - มธ 6:13

**บกบาทของครอบครัวและชุมชน ในการดูแลผู้มีปัญหาการเสพติด**

วันเสาร์ที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2567 เวลา 10.00 – 12.00 น.

ฟรี

• สนับสนุนกรมราชทัณฑ์  
• เป็นส่วนใน FB Page : ชมรมราชทัณฑ์และกรมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย

<https://shorturl.at/ZgQzW>  
Meeting ID: 875 0348 2935  
Passcode: CHC2024

ฟังคำรายงานออนไลน์ที่ <https://shorturl.at/J7uUj>

ศูนย์เกิดใหม่ จอมบึง  
ศูนย์เกิดใหม่ (หญิง) บางคล้า